

OV-Wijzer

Met trein, bus en metro komt uw werknemer zonder gedoe van A naar B

Inhoud

Voorwoord.....	3
De voordelen van openbaar vervoer	4
Stap 1. Analyseer reisgedrag en voorkeuren	6
Stap 2. Creëer draagvlak.....	7
Stap 3. Richt het mobiliteitsbeleid in ten behoeve van ov	8
3.1 Ov-reizen stimuleren.....	8
3.2 Gebruik van auto's ontmoedigen.....	9
3.3 Het laatste zetje geven.....	11
Fiscale overwegingen.....	12

Voorwoord

Mobiliteit is van groot belang voor het functioneren van je medewerkers. Een ontspannen reis van huis naar werk verhoogt de productiviteit en tevredenheid. Vanwege files en een steeds strenger parkeerbeleid van gemeenten, vragen steeds meer werknemers hun werkgever om een aantrekkelijke ov-regeling. Het stimuleren van ov-gebruik kan voor jou als werkgever een middel zijn om bedrijfsdoelstellingen te halen op het gebied van duurzaamheid, kosten en vitaliteit.

De periode na de covid-19-crisis biedt een mooie kans om je mobiliteitsbeleid aan te passen. De behoeftes en gewoonten van medewerkers zijn veranderd nu er blijvend meer thuis wordt gewerkt. Deze ov-wijzer, gepresenteerd door Natuur & Milieu in samenwerking met Anders Reizen, geeft tips, best practices en een overzicht van mogelijkheden om binnen je bedrijf het openbaar vervoer de basis te maken van het woon-werkverkeer.

'Het openbaar vervoer is een prachtig alternatief voor de auto, helemaal met de kwaliteit van het Nederlandse ov-netwerk. Werkgevers zijn onmisbaar om de CO₂-uitstoot van het wegverkeer in Nederland terug te dringen. Als werknemers overstappen op het openbaar vervoer, levert dat niet alleen grote winst op voor het klimaat. Het zorgt ook voor minder files, minder parkeerproblemen en meer reisgemak binnen grote steden. Ik hoop dat deze ov-wijzer werkgevers helpt openbaar vervoer uitgangspunt te maken van hun mobiliteitsbeleid. En dat het werknemers enthousiasmeert om dagelijks duurzaam te reizen.'

Marjolein Demmers – Directeur Natuur & Milieu

'Het ov blijft naast de fiets het belangrijkste fossielvrije alternatief voor een duurzaam mobiliteitsbeleid.

Geef medewerkers een volledige ov-vergoeding en verstrek een mobiliteitskaart. Zo neem je een belangrijke drempel weg en voorkom je dat medewerkers een (minder duurzaam) alternatief kiezen.'

Hugo Houppermans – Directeur Anders Reizen

De voordelen van openbaar vervoer

Openbaar vervoer (ov) heeft vele voordelen ten opzichte van de auto. Deze zijn grofweg onder te verdelen in duurzaamheid, vitaliteit, effectiviteit en kosten.

Duurzaamheid

Treinen, bussen, trams en metro's kunnen veel passagiers tegelijkertijd vervoeren tegen minimale milieubelasting. Zeker de trein is met twee gram CO₂-uitstoot per passagier per kilometer veel milieuvriendelijker dan de personenauto met 195 gram. Met de NS, die groene stroom gebruikt, is de netto uitstoot zelfs nul gram CO₂. Dit geldt ook voor veel trams, metro's en elektrische bussen.¹

Maatregelen om binnen bedrijven het gebruik van het ov te stimuleren, kunnen de uitstoot met 20 tot 35 procent omlaag brengen. Daarmee zijn deze maatregelen de meest effectieve manier om CO₂-uitstoot van werk gerelateerde mobiliteit te verlagen.²

Vitaliteit

Door met het openbaar vervoer te reizen, halen reizigers vaak al de aanbevolen 30 minuten beweging per dag.³ Bijvoorbeeld door naar het perron te lopen, te wandelen naar de eindbestemming, of door naar het station te fietsen (zie kader 'De treinfiets'er' op pagina 9. Zo blijven werknemers fit, en dat is niet alleen goed voor henzelf: vitale medewerkers zijn ook duurzamer inzetbaar en productiever.⁴

Effectieve reistijd

In de auto of op de fiets moet je je concentreren op het verkeer. In het openbaar vervoer kun je je tijd echter anders besteden. Zo kun je in de trein de laptop openklappen en wifi inschakelen. Ook steeds meer regionale bussen hebben wifi. Daarnaast bieden stationshuiskamers en restaurants de mogelijkheid om ook de wachttijd effectief te benutten.

1) Lijst emissiefactoren | CO₂ emissiefactoren

2) CO₂ effect van Anders Reizen | CE Delft

3) Gezondheidseffecten van het reizen met auto of trein | RIVM

4) Je hoeft niet ziek te zijn om beter te worden | Van Vuuren

Analyse: CO₂-uitstoot ov vs. auto op 3 trajecten

Op basis van gegevens over CO₂-uitstoot per modaliteit (CE Delft, 2014) hebben we op drie trajecten de auto vergeleken met het ov. Afstanden en reistijden komen uit Google Maps. Er is uitgegaan van een doordeweekse ochtend om 09.00.

Linnaeusparkweg Amsterdam – Gustav Mahlerlaan Amsterdam

Modaliteit	Reistijd in min.	Reisafstand in km	CO ₂ -uitstoot in gram
Ov	35	7,2	1008
Auto	18	9,4	1898,8

) x 1,8

Cartesiusweg Utrecht – Gustav Mahlerlaan Amsterdam

Modaliteit	Reistijd in min.	Reisafstand in km	CO ₂ -uitstoot in gram
Ov	56	44,3	798
Auto	35	36,2	7312,4

) x 9,0

Amazonelaan Purmerend – Gustav Mahlerlaan Amsterdam

Modaliteit	Reistijd in min.	Reisafstand in km	CO ₂ -uitstoot in gram
Ov	50	40,9	1092
Auto	25	27,2	5595

) x 5,0

Duidelijk is: hoe groter de afstand, hoe aantrekkelijker het is om voor het ov te kiezen.

Kostenbesparing

Een werkgever is per jaar gemiddeld 3280 euro kwijt aan ov-vergoedingen.⁵ Dat is veel minder dan de vergoedingen voor gebruik van een privéauto (5770 euro per werknemer per jaar). Dit grote verschil wordt deels verklaard doordat het ov gemiddeld 15 cent per gereisde kilometer kost, terwijl de meeste werkgevers 19 cent per autokilometer vergoeden.⁶ Ten tweede zijn er kosten gemoeid met de ruimte die auto's innemen in de vorm van parkeerplaatsen in of rond bedrijfslocaties. Bovendien brengt een kilometervergoeding voor de werkgever meer administratiekosten met zich mee. Het ter beschikking stellen van een leaseauto is met gemiddeld 17.900 euro per werknemer per jaar nóg veel duurder.⁷

Bereikbaarheid

Bedrijfslocaties in grote steden zijn vaak goed bereikbaar met het ov. En dit wordt nog beter door een steeds uitgebreider aanbod van deelmobiliteit voor 'de last mile'. Voor de auto is de trend juist omgekeerd. Gemeentebesturen in steden als Utrecht, Amsterdam en Rotterdam proberen hun steden steeds meer autoluw te maken en bouwen het aantal (zakelijke) parkeervergunningen snel af. De bereikbaarheid met de auto neemt daardoor af.

Het openbaar vervoer biedt dus vele voordelen, voor zowel werknemer als werkgever. 70 procent van de werknemers is dan ook bereid met het openbaar vervoer naar werk te reizen.⁸ Omdat vóór de coronacrisis slechts 17 procent van de werknemers het openbaar vervoer gebruikte voor woon-werkverkeer is er ruimte om meer werknemers gebruik te laten maken van het ov.⁹

Een stappenplan

Veel organisaties zijn aan de slag gegaan om dit potentieel te benutten, en hebben geleerd wat werkt en wat niet. Deze ervaringen hebben wij verwerkt in een stappenplan.

Stap 1: analyseer reisgedrag en voorkeuren van werknemers. Zodra je inzicht hebt in wat je wil veranderen, creëer je in stap 2 draagvlak voor deze verandering. In stap 3 ga je concreet aan de slag met maatregelen om ov te stimuleren en autogebruik te ontmoedigen. En omdat de maatregelen ook administratieve impact kunnen hebben, benoemen wij als laatste een aantal fiscale overwegingen die bij het kiezen van maatregelen mee moeten spelen.

5) Kosten mobiliteit per werknemer | MT/Sprout

6) Mobiliteitsadvies en kosten | NS Zakelijk

7) Kosten mobiliteit per werknemer | MT/Sprout

8) Een Janus-relatie omkeren - de Potentiële OV gebruiker in Onderzoek en Beleid
Colloquium Vervoersplanologisch Speurwerk

9) Hoeveel wordt er met het openbaar vervoer gereisd?|CBS

Stap 1. Analyseer reisgedrag en voorkeuren

Hoe reizen medewerkers nu?

Per werkgever kan het enorm verschillen hoeveel medewerkers van het ov gebruikmaken. Dat ligt onder andere aan de vestigingslocatie, de woon-werkafstanden en reistijden van werknemers, parkeergelegenheid, mobiliteitsregelingen en dergelijke. Als werkgever heb je veel invloed op de manier waarop medewerkers reizen. Als je wil dat meer medewerkers met het ov reizen, is het goed te inventariseren wat de groeipotentie is.

De groeipotentie

Het is belangrijk om in kaart te brengen wat de potentie is van het stimuleren van ov. Je kunt de groeipotentie van het ov binnen jouw bedrijf bepalen met een bereikbaarheids- of mobiliteitsscan. Belangrijke factoren in zo'n scan zijn:

1. Afstand tot station en type station (intercity of stoptrein);
2. Locatie in het land (stedelijk gebied of platteland);
3. Soort werkzaamheden en branche (opleiding, specialistisch, kantoor/industrie);
4. Grootte van de bedrijfslocatie.

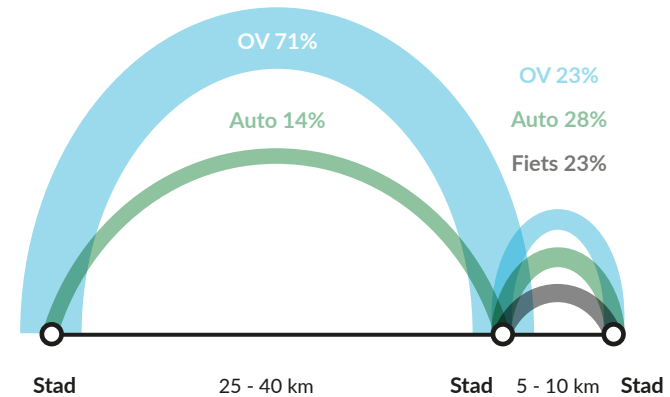
De scan geeft door middel van feitelijke reisgegevens inzicht in de ov-potentie per bedrijfslocatie en per werknemer.

Enquête over voorkeuren

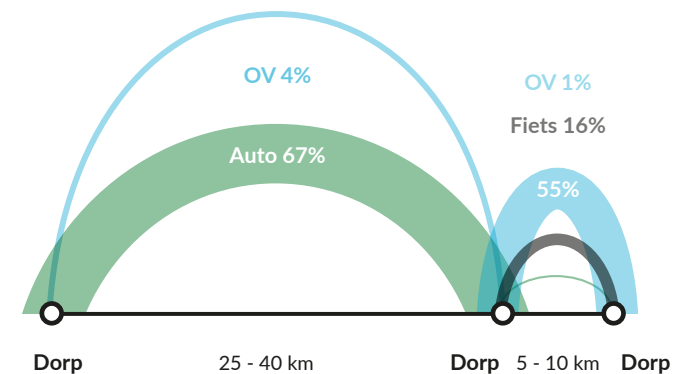
De data uit de scan (harde potentie) kun je combineren met een enquête over de voorkeuren van jouw werknemers en hun mogelijke belemmeringen om het ov te gebruiken.

Er zijn diverse marktpartijen die (gratis) kunnen assisteren bij het uitvoeren van een mobiliteitsscan en een enquête.¹¹ Meestal doen zij een totale scan, waarbij zij ook aangeven welke maatregelen je kunt nemen en welke effecten deze hebben.

Tussen steden maakt de meerderheid van de reizigers gebruik van ov

Tussen dorpen is er juist veel autogebruik

Afbeelding 1. De voorkeur van reizigers voor vervoersmiddelen hangt onder andere af van de locatie van woon- en werkplek. Bron: CBS-OViN 2010-205 zoals gepubliceerd in Verkade, 2017.¹⁰

10) De treinfiets | Verkade 2017 | De Correspondent

11) O.a. Mobiliteitsscan van MobilityLabel; Mobiliteit Quickscan - Reisbalans; Mobiliteitsscan van NS Zakelijk

Ov als standaard reisoctie - VodafoneZiggo

Bij het samengaan van Vodafone en Ziggo werd, samen met de medezeggenschapsraden en de vakbond, een arbeidsvoorwaardenpakket overeengekomen voor alle medewerkers. Onderdeel hiervan was het mobiliteitsbeleid. VodafoneZiggo had de ambitie om dit 'flexibel, slim en duurzaam' te maken. Het ov is hierin de standaard reisoctie.

Om het de medewerkers makkelijk te maken met het ov naar werk te komen, is gekozen om het nieuwe hoofdkantoor te vestigen op een centrale locatie in het land. Dat werd Hoog Catharijne, vlak bij Utrecht Centraal Station. Uit de mobiliteitsscan bleek dat de medewerkers op verschillende manieren ondersteund moesten worden in de keuze voor het ov. Hierop werd besloten om parkeerkosten op de nieuwe locatie voor eigen rekening te laten komen en werd voor medewerkers een menukaart ontwikkeld met verschillende reismogelijkheden om uit te kiezen.

Meer dan 51 procent van de medewerkers koos voor een volledige 1e klas ov-abonnement op alle trajecten, inclusief privéreizen. Andere medewerkers kozen voor een 2e klas NS-Business Card Traject-abonnement, in combinatie met een vergoeding voor parkeerkosten bij een (P+R) treinstation. Medewerkers die op plekken wonen die slecht aangesloten zijn op ov, worden zo geholpen het ov te gebruiken voor het grootste deel van hun reis. Daarmee gaf de analyse van de groeipotentie waardevolle inzichten om ov-gebruik te stimuleren.

Stap 2. Creëer draagvlak

Is de analyse van de ov-potentie gedaan? Dan kun je aan de slag met ondersteunend beleid waarmee je reizen met het ov nóg aantrekkelijker maakt.

Het is belangrijk om nieuw beleid gedegen voor te bereiden. Door een goede potentiescan te doen, te bepalen welke doelstellingen je wilt bereiken en van daaruit maatregelen te formuleren. Om het draagvlak te vergroten helpt het om in een vroeg stadium de ondernemingsraad te betrekken, of een klankbordgroep van medewerkers in het leven te roepen.

Het doorvoeren van veranderingen in mobiliteitsbeleid vereist veranderingen in bestaande regelingen en/of arbeidsvoorwaarden. Het meest succesvol is om het

mobiliteitsbeleid te koppelen aan andere thema's en doelstellingen in de organisatie. Als duurzaamheid een belangrijk thema is, dan is een duurzame mobiliteitsregeling een logische afgeleide. Dit zorgt voor meer draagvlak en begrip bij medewerkers. Het is bovendien krachtig om maatregelen in gezamenlijkheid te herzien. Koppel het doorvoeren van verbeteringen in ov-regelingen bijvoorbeeld aan aanpassing van het parkeerbeleid. Deze integraliteit zorgt voor 1+1 = 3-effecten.

Naast de integrale benadering raden we de volgende tips aan om draagvlak te creëren:

- Deel het toekomstperspectief met de medewerkers. Waar wil je naartoe met de organisatie? Hoe past het mobiliteitsbeleid daarin en hoe zal dat in de loop van de jaren veranderen? Zo komen medewerkers niet voor verrassingen te staan, en krijgen ze de tijd om begrip te krijgen voor de veranderingen.
- Maak medewerkers bewust van de mogelijkheden. Mobiliteit is gewoontegedrag, we denken er niet vaak over na. Wil je gedrag veranderen, dan helpt het om medewerkers bewust te maken van de mogelijkheden. Een mobiliteitsadvies op maat kan hierbij helpen. Daarin kun je bijvoorbeeld reistijd, kosten en CO₂-uitstoot van verschillende reisocties per medewerker op een rij zetten.
- Laat medewerkers nieuwe reismogelijkheden uitproberen. Met een gratis proefabonnement, bijvoorbeeld bij een verhuizing of een verandering van standplaats, kunnen medewerkers zonder drempel nieuwe reismogelijkheden uitproberen. Dit maakt het makkelijker reisgewoontes aan te passen.
- Organiseer pilotprojecten. Door bijvoorbeeld mee te doen aan een mobiliteitswedstrijd als Low Car Diet,¹² help je medewerkers een alternatieve manier van vervoer te ervaren. Daarnaast zijn er apps, zoals Livemobility¹³ die medewerkers belonen voor gewenst gedrag. Bied medewerkers een app aan waarmee zij punten sparen voor duurzame producten door met het ov te reizen. Hierin kunnen eventueel ook niet gemaakte reizen tellen als punten, bijvoorbeeld als mensen thuiswerken.
- Pas de verandering in het mobiliteitsbeleid ook toe op de directie. Het helpt als de directie en het hoger management het goede voorbeeld geven. VodafoneZiggo koos er bij hun verhuizing voor dat voortaan ook de directie met het ov reist. Dat vergrootte het draagvlak.
- Leg de nadruk op de vrijheid die een mobiliteitskaart biedt. Doordat bij een mobiliteitskaart verschillende vervoersmogelijkheden zijn inbegrepen, zoals deelauto's, deelfietsen, taxi én ov is het een overstap naar flexibel reizen, niet alleen een overstap naar ov.

12) Home | Low Car Diet

13) Livemobility - Duurzame mobiliteitsapp voor auto, OV én fiets

Stap 3. Richt het mobiliteitsbeleid in ten behoeve van ov

Stimuleren van ov-gebruik kan het beste door het mobiliteitsbeleid in zijn geheel te herzien. De locatie van je vestigingen vormen het uitgangspunt voor de maatregelen die je kiest. Daarnaast helpt het om maatregelen om het ov aantrekkelijker te maken, te koppelen aan maatregelen die de auto minder aantrekkelijk maken. Op de volgende pagina's hebben we de verschillende maatregelen op een rij gezet.

Locatie, locatie, locatie - Arcadis

De vestiging van de organisatie bij een ov-knooppunt maakt het ov een natuurlijke keuze om mee te reizen. Belangrijk is welke soorten ov er samenkomen. Een intercitystation waar ook bus, tram en metro komen is ideaal. Hoe meer snelle, alternatieve verbindingen, des te makkelijker het is de auto te laten staan.

De gekozen locatie bepaalt de maximale potentie voor medewerkers om met het openbaar vervoer te komen. Ligt jouw kantoorlocatie niet in de buurt van een ov-knooppunt? Overweeg dan serieus om van locatie te switchen.

Arcadis is een voorbeeld van een organisatie die dit laatste heeft gedaan. In 2010 heeft Arcadis haar huisvestingsbeleid aangepast. Op dat moment had Arcadis 27 kantoren, waarvan drie bij een station. In 2013 verhuisde het kantoor in 's-Hertogenbosch van een locatie vlak bij de snelweg naar een plek bij het intercitystation. Het ov-gebruik nam daardoor toe van 2 naar 50 procent. Dat paste goed bij de duurzaamheidsdoelen en dus werd besloten alle kantoren te verplaatsen naar stationslocaties.

In 2019 is ook het laatste grote kantoor dat nog niet op loopafstand van een intercitystation stond, het kantoor in Rotterdam, verplaatst naar een locatie vlak bij Rotterdam Centraal Station. Nu heeft Arcadis elf kantoren, waarvan de negen grootste bij een intercitystation.

Naast het huisvestingsbeleid paste Arcadis ook zijn mobiliteitsbeleid aan. Sinds 2010 krijgt elke medewerker een NS Business Card, zijn er deelfietsen en elektrische deelauto's aanwezig en wordt de auto ontmoedigd door vermindering van het aantal parkeerplaatsen.

3.1 OV-reizen stimuleren

Reizen met het ov moet zowel financieel als qua gemak aantrekkelijk zijn voor werknemers. Daarvoor kun je zorgen door de volgende maatregelen door te voeren in het reisbeleid.

1. Het aanbieden van een mobiliteitskaart

Een mobiliteitskaart is een kaart die een werknemer kan gebruiken voor alle zakelijke reizen. De kaart is ook te gebruiken voor deelfietsen, zoals de ov-fiets, deelauto's en andere mobiliteitsdiensten. Er zijn verschillende vormen. De basis van een mobiliteitskaart is het afrekenen van een rit op basis van het gebruik, maar er kunnen ook abonnementsvormen worden geplaatst op de kaart. Er zijn verschillende organisaties die mobiliteitskaarten¹⁴ aanbieden.

2. Het aanbieden van een ov collectief.

Het ov collectief is een mobiliteitskaart die je medewerkers onbeperkt recht geeft om zakelijk én privé met het ov te reizen. Het tarief hiervoor wordt gebaseerd op het recente reisgedrag van je werknemers en wordt per kwartaal herijkt. Met een ov collectief verlaag je de drempel om met het ov te gaan voor je medewerkers, omdat zij budgetzeker én flexibel zijn. Hierdoor haal je meer uit de ov-potentie in je organisatie.

3. Het aanbieden van een ov-kaart met abonnement

Als medewerkers regelmatig gebruikmaken van hetzelfde traject, kan het financieel aantrekkelijk zijn om een abonnement te geven. Dit kan geladen worden op de mobiliteitskaart en worden afgesloten bij vervoerders als NS, GVB, HTM of Connexion. Ook buiten het standaardtraject kan worden gereisd met de ov-kaart; om die reizen te vergoeden moeten werknemers wel declaraties indienen.

4. Hoge(re) kilometervergoeding voor ov

Het stimuleren van openbaar vervoer kan ook door een hogere kilometervergoeding aan te bieden voor ov-reizen dan voor de auto. Veel organisaties differentiëren de vergoeding voor autokilometers en verhogen de kilometervergoeding voor ov en fiets. De ANWB heeft dit bijvoorbeeld gedaan: zij vergoeden 10 cent per autokilometer en 15 cent per gelopen of gefietste kilometer tot een maximum van 40 kilometer enkele

14) *Vergelijking mobiliteitskaarten | Social Compare*

reis. Ov-kosten worden volledig vergoed, zonder kilometerbeperking. Dat maakt het ov zeker op de lange afstand een zeer interessante reisoptie. Ook vergoedt de ANWB gebruik van de ov-fiets en kunnen medewerkers gebruik maken van elektrische poolauto's. Zo blijft gebruik van ov ook aantrekkelijk bij reizen waar een combinatie van vervoersmiddelen nodig of gewenst is.

5. Mobiliteitsbudget inrichten

Sommige organisaties werken met een mobiliteitsbudget. Dat geeft medewerkers vrijheid om keuzes te maken die het best passen bij hun situatie op dat moment. Ook bij de keuze voor een mobiliteitsbudget kan ov worden gestimuleerd. Bijvoorbeeld door hogere budgetten op te stellen voor ov, of door parkeren op werklocaties aan banden te leggen. In een wijzer over het mobiliteitsbudget, die we later dit jaar publiceren, zal hierover meer informatie te vinden zijn.

6. Aanbieden alternatieven voor zakelijke reizen

Creëer alternatieven voor reizen die men normaal vanaf kantoor met de auto zou maken. Stel (elektrische) deelfietsen beschikbaar voor de korte ritten en (elektrische) deelauto's voor de bestemmingen op grotere afstand die niet of lastig met het ov te bereiken zijn. Daarnaast kun je werknemers de mogelijkheid bieden om op ov-locaties te vergaderen.

Voorbeeld: De treinfietser¹⁵

In Nederland is de fiets hét vervoersmiddel bij uitstek om ov-hubs zoals stations flexibel te bereiken, schrijft Talia Verkade in 2017 in *De Correspondent*. Iets minder dan de helft van alle treinreizigers komt met de fiets naar het station, terwijl maar ongeveer 15 procent de fiets vanaf het station naar de eindbestemming neemt (I&W, 2015). Het aanbieden van fietsen door werkgevers om van de dichtstbijzijnde ov-hub naar het werk te komen, kan dit percentage verhogen en zorgen dat medewerkers vaker de trein nemen. Reizigers kiezen al snel de auto w). anneer de eindbestemming op enige afstand van een station ligt. Het aanbieden van fietsen is dus een grote kans (Verkade, 2017)

Deelmobiliteit aanvullend op ov.

Sommige locaties zijn moeilijk bereikbaar met ov. Deelmobiliteit biedt hiervoor een uitkomst. Er zijn grofweg drie mogelijkheden om deelmobiliteit te faciliteren:

1. Maak gebruik van commerciële, in de openbare ruimte aangeboden deelfervoermiddelen zoals van Mywheels of Greenwheels.
2. Huur een zakelijke aanbieder van deelmobiliteit in, die deelfervoermiddelen specifiek beschikbaar stelt voor jouw organisatie. Dit kan bijvoorbeeld via Amber of Greenwheels.
3. Stel zelf deelfervoermiddelen (poolauto's) beschikbaar voor je medewerkers.

Welke mogelijkheid het beste past bij jouw organisatie is afhankelijk van veel factoren. Meer informatie hierover is te vinden in de wijzer over deelmobiliteit die aan het einde van 2021 gepubliceerd wordt.

3.2 Gebruik van auto's ontmoedigen

Het combineren van zoet en zuur maakt dat doelstellingen van het mobiliteitsbeleid makkelijker behaald worden. Naast het stimuleren van het ov, is het daarom aan te raden ook beleid te maken om de auto minder aantrekkelijk te maken. Daarvoor zijn verschillende mogelijkheden.

1. Verkleinen leasevloot

Op het moment dat werknemers een leaseauto ter beschikking hebben, is dit hun eerste keuze voor woon-werkverkeer.¹⁶ Sommige werkgevers kiezen er daarom voor nieuwe medewerkers geen leaseauto meer aan te bieden en zo een sterfhuisconstructie op te zetten. Andere werkgevers proberen medewerkers te verleiden hun leaseauto in te ruilen voor een mobiliteitskaart, bijvoorbeeld door stapsgewijs de eigen bijdrage voor een leaseauto te verhogen. Daarnaast is het een trend alleen nog leaseauto's aan te bieden aan werknemers voor wie de auto functioneel gereedschap is voor het uitvoeren van hun functie.

15) *De treinfietser* | Verkade 2017 | *De Correspondent*

2. Invoeren van een strikter parkeerbeleid

De meest effectieve knop voor een verandering naar meer ov gebruik, is het invoeren van een strikter parkeerbeleid.¹⁷ Betaald parkeren op de werklocatie, of een beperkt aantal beschikbare plaatsen, zet medewerkers aan het denken over hun mobiliteitskeuze. Een strikter parkeerbeleid kan bestaan uit:

- Parkeervergunningen alleen onder bepaalde voorwaarden;
- Parkeren alleen toestaan voor auto's met een lage CO₂-uitstoot;
- Alleen recht op een parkeerplaats voor medewerkers die met het ov 30 minuten langer onderweg zijn dan met de auto;
- Betaald parkeren invoeren, ook voor medewerkers.

Naast een toename van het reizen met ov heeft parkeerbeleid nog een voordeel: de ruimte waar vroeger auto's parkeerden, kan worden gebruikt voor meer groen of andere voorzieningen. Als parkeerplaatsen gehuurd worden kan het opzeggen van de huur leiden tot een kostenbesparing. Niet voor niets is een strikter parkeerbeleid ook onderdeel van het mobiliteitsbeleid van het Havenbedrijf Rotterdam.

Een mix aan maatregelen - Havenbedrijf Rotterdam

Het Havenbedrijf Rotterdam heeft een mix van maatregelen doorgevoerd om het openbaar vervoer te stimuleren. Hierbij is zoet en zuur gecombineerd. Enerzijds is de prijs van een parkeerabonnement verhoogd, anderzijds is het ov aantrekkelijker gemaakt door medewerkers een ov collectief 2e klasse of een trajectabonnement 1e klasse aan te bieden. Ook kunnen medewerkers het eerste stuk van hun reis met de auto reizen, parkeren op een P&R terrein en vervolgens kosteloos verder reizen met het ov.

3. Beperken reiskostenvergoeding voor auto's

Waar een hoge vergoeding voor ov-reizen helpt om ov aantrekkelijk te maken, kan een aanpassing van de hoogte van de reiskostenvergoeding voor de auto helpen om de auto minder aantrekkelijk te maken. Dat kun je onder andere doen door:

- De hoogte van de reiskostenvergoeding afhankelijk te maken van de hoeveelheid emissies die de auto's uitstoten.
- De hoogte van de reiskostenvergoeding stapsgewijs terugbrengen, zodat het vrijgekomen budget kan worden ingezet voor schone vormen van vervoer zoals ov.

Mobiliteitskaart ook voor mensen met een leaseauto – Arcadis

Om leaserijders te verleiden ook eens het ov te nemen, geeft Arcadis sinds 2010 ook leaserijders een mobiliteitskaart met gratis ov. Door de gemakken van het ov aan den lijve te ondervinden zonder afstand te hoeven doen van de leaseauto, stijgen het gebruik en de acceptatie van ov als alternatief.

De mobiliteitskaart verlaagt voor medewerkers bovendien de drempel om de trein te gebruiken omdat ze geen tijd kwijt zijn aan het aanschaffen en declareren van treinkaartjes. Daarnaast kunnen medewerkers met de mobiliteitskaart voor het laatste stuk zorgeloos overstappen op de ov-fiets, tram, bus, metro en Greenwheels. Mede door deze maatregel is het aantal treinkilometers in tien jaar tijd verviervoudigd.

16) Landelijk Reizigersonderzoek 2019

17) Landelijk Reizigersonderzoek 2019

3.3 Het laatste zetje geven

Zelfs wanneer je de keuze voor ov stimuleert en die voor de auto ontmoedigt, is dat geen garantie dat medewerkers ook daadwerkelijk andere keuzes maken. Dat kan enerzijds komen door bezwaren die naar voren komen uit een enquête. Anderzijds kunnen medewerkers het moeilijk vinden hun gedrag te veranderen omdat gewoontes krachtig ingeslepen kunnen zijn. De volgende maatregelen kunnen het laatste zetje betekenen om ook deze medewerkers met het ov naar het werk te laten komen.

1. Aanbieden parkeren bij P&R

Als jouw organisatie vlak bij een ov-knooppunt ligt, kan het voor medewerkers die zelf ver van zo'n knooppunt af wonen helpen als ze mogen parkeren bij een P&R-locatie. VodafoneZiggo doet dit bijvoorbeeld zo. Toen zij verschillende locaties samenvoegden op Utrecht Centraal, boden ze werknemers die op afstand van een intercystation woonden aan om gratis bij een P&R-locatie te parkeren. Zo kan het ov ook voor hen de belangrijkste manier van woon-werkverkeer worden.

2. Aanbieden Eerste klasse reizen

Bied je werknemers de mogelijkheid 1e klasse te reizen. Voor werknemers die gewend zijn aan de luxe van een auto, kan een abonnement op de 1e klasse aantrekkelijk zijn om over te stappen op de trein. Zo kunnen medewerkers de tijd het meest effectief inzetten

3. Aanbieden pendeldienst tussen ov-knooppunt en bedrijfslocatie

Wanneer de locatie van jouw bedrijf wat verder van een hoogwaardig ov-knooppunt aflight, kun je zelf vervoer aanbieden tussen de bedrijfslocatie en het dichtstbijzijnde ov-knooppunt. Denk bijvoorbeeld aan een pendelbus, poolauto's, deelauto's of (elektrische) deelfietsen.

4. Ontkracht hardnekkige vooroordelen over het ov

Vooral bij mensen die niet vaak met het ov reizen bestaan een aantal hardnekkige vooroordelen die hen ervan weerhouden om het ov een serieuze kans te geven. Het ontkrachten van die vooroordelen van helpen om ook deze mensen het ov het voordeel van de twijfel te gunnen. Wij hebben ze daarom op een rij gezet.

18) Reistijd ov met de helft overschat | NOS

19) Behalve de dagelijkse files | RIVM

20) Nationale benchmark zakelijke mobiliteit | NS 2018

21) Trein versus auto | Businessinsider

22) Wat is de sneller, de auto of het OV | PBL

Hardnekkige vooroordelen over het ov op een rij

1. De reistijd met het ov is altijd veel langer

Uit onderzoek blijkt dat de reistijd met het ov enorm overschat wordt.¹⁸ Bovendien biedt het ov veel meer zekerheid over de reistijd. Mensen die met de auto reizen nemen een veel grotere tijds marge, vanwege de kans op files.¹⁹ Zeker op lange afstand is het openbaar vervoer bovendien ook in absoluut opzicht sneller dan de auto.

2. Het ov is duur

Voor medewerkers die zakelijk rijden met hun privéauto is een werkgever gemiddeld zo'n 6000 euro per jaar kwijt aan reiskosten. Een leaseauto kost een werkgever jaarlijks gemiddeld zelfs bijna 18.000 euro, terwijl het ov gemiddeld 3280 euro kost.²⁰

3. Met het ov heb ik vaak vertraging

De trein reed in 2020 in 93,4 procent van de gevallen op tijd, met maximaal 3 minuten vertraging. Dat is een punctualiteit die met de auto nauwelijks te halen is. Mensen die met de auto naar hun werk gaan hebben gemiddeld 20 minuten vertraging per dag. Treinreizigers slechts 20 minuten per week.²¹ De onzekerheid op de weg neemt bovendien alleen maar toe.

4. Het ov is in de spits altijd te druk

Op sommige trajecten kan het tijdens spitsuren voorkomen dat er geen zitplaatsen zijn. Buiten de spits reizen vergroot de kans op een zitplek aanzienlijk.

5. Het ov komt niet waar ik moet zijn

Veruit de meeste locaties zijn goed te bereiken met het ov.²² Voor de locaties die minder goed te bereiken zijn, zijn alternatieven beschikbaar, zoals deelauto's, deelfietsen of een taxi.

6. Het ov is gebruiksonvriendelijk

Met een mobiliteitskaart combineer je het openbaar vervoer naadloos met andere vormen van vervoer, zoals deelauto's en deelfietsen. Bovendien kun je werken tijdens het reizen. Zo past het ov bij de behoeften van de zakelijke reiziger.

Fiscale overwegingen

Ook fiscaal gezien is reizen met het ov aantrekkelijk. Voor werkgevers omdat kosten voor ov niet worden belast. En voor werknemers omdat bij abonnementen het privégebruik vrijgesteld is.

Er zijn veel mogelijkheden om werknemers tegemoet te komen in ov-kosten. Details hierover zijn te vinden in het *Handboek Loonheffingen van de belastingdienst*.²³ Hier beperken we ons tot het bespreken van de verschillen en de voor- en nadelen van fiscale mogelijkheden.

Fiscale regeling: vergoeden, verstrekken of ter beschikking stellen

In fiscale termen kun je als werkgever kosten vergoeden, reisproducten zoals abonnementen en tickets verstrekken, of deze ter beschikking stellen. Het verschil tussen die opties zit in de wijze waarop de werknemer schadeloos wordt gesteld.

- 1. Vergoeden.** Een vergoeding is een betaling voor kosten die de werknemer maakt.
- 2. Verstrekken.** Bij verstrekking van reisproducten worden deze eigendom van de werknemer.
- 3. Ter beschikking stellen.** Bij ter beschikking stellen blijven reisproducten eigendom van de werkgever, maar kunnen ze worden gebruikt door werknemers. Hierbij blijven ze voor de werknemer onbelast, ook als ze af en toe worden gebruikt voor privéreizen.

Fiscale regeling	Financieel aantrekkelijk werkgever	Financieel aantrekkelijk werknemer	Administratieve lasten
Vergoeden	+/-	+/-	+/-
Verstrekken	+/-	+/-	-
Ter beschikking stellen	+/-	+	++

Ter beschikking stelling is het meest aantrekkelijk

Het vergoeden of verstrekken van abonnementskosten vergt de nodige administratie. Zo moet bijgehouden worden of de werknemer, met het aantal zakelijke reizen die worden gemaakt, de abonnementsprijs eruit haalt. Wanneer dit niet zo is, wordt het verschil gezien als loon en moet dit belast worden.

Door het ter beschikking stellen van een mobiliteitskaart of ov-abonnement ontlast je het bedrijf en de medewerker. De werknemer hoeft niets te declareren en kan onbelast met een abonnement ook privéreizen maken. Ook jij als werkgever hebt weinig gedoe, want de reiskosten zijn voorspelbaar en behoeven nauwelijks administratie. Ook de duurzaamheidsrapportage wordt makkelijk in te vullen. Je weet namelijk de uitstoot van het gebruik via de gegevens die met mobiliteitskaart worden bijgehouden.

Het ter beschikking stellen van een mobiliteitskaart met ov-abonnement is dan ook de meest gekozen manier door werkgevers. Een goede tweede is het vergoeden van daadwerkelijk gemaakte kosten door het betalen van een vergoeding per kilometer (maximaal 19 cent per kilometer). Door de vergoeding voor de leaseauto bovendien lager te maken, kun je ook met een vergoeding ov-gebruik stimuleren.

Integrale businesscase overwegen

Vaak zitten mobiliteitskosten verwerkt in budgetten van verschillende afdelingen en is er niemand die exact weet hoe hoog ze precies zijn. De overstap naar een centraal geregeld, ov-stimulerend mobiliteitsbeleid biedt de kans om de kosten goed in beeld te krijgen. Wij adviseren om nieuwe maatregelen te bekijken in relatie tot de kosten voor huisvesting en administratie en een integrale kostenoverweging te maken. Huisvesting en mobiliteitsbeleid zijn namelijk communicerende vaten en hebben bovendien effect op mobiliteit gerelateerde administratiekosten. Door dit goed aan te pakken, wordt het stimuleren van ov-gebruik financieel een nóg aantrekkelijker optie!

Privégebruik ov-abonnement²⁴

Hoe zit het met het privégebruik van een ter beschikking gesteld ov-abonnement? De fiscus hanteert hierbij de term 'overwegend zakelijk gebruik'. In de praktijk wordt aan deze eis voldaan als de kaart op 10 procent van de werkdagen van de medewerker gebruikt wordt voor woon-werk- of zakelijke reizen. Ook het privégebruik van het ov-abonnement is dan onbelast.

23) *Handboek Loonheffingen 2021 | Belastingdienst*

24) *Een OV-abonnement: de juiste aanpak | BelastingBelangen*

Colofon

De OV-Wijzer is een initiatief van
Natuur & Milieu en Anders Reizen

Vormgeving

DeUitwerkStudio

Contact

Natuur & Milieu

E-mail: info@natuurenmilieu.nl

Telefoon: +31 (0)30 233 13 28

Anders Reizen

E-mail: secretariaat@andersreizen.nu

Telefoon: +31 (0)34 849 50 47

